

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UPRAVE

NACRT

PRIJEDLOG
ZAKONA O OSOBNOM IMENU

Zagreb, svibanj 2012.

PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA O OSOBNOM IMENU

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovog Zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. točki 1. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE IZ DONOŠENJA ZAKONA PROISTEĆI

Postojeći Zakon o osobnom imenu („Narodne novine“, broj 69/92) donijet je na sjednici Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske, održanoj 14. listopada 1992. godine.

Odredbama navedenog Zakona određeno je da se osobno ime sastoji od imena i prezimena te da se ime ili prezime može sastojati od više riječi. Nadalje, osoba čije se ime ili prezime ili ime i prezime sastoji od više riječi, dužna je služiti se istim osobnim imenom u pravnom prometu. Iako je Zakonom propisano da se osobno ime može sastojati od više riječi u imenu i prezimenu, odredbom stavka 4. članka 2. ograničen je broj riječi u imenu i prezimenu s kojim se osoba kojim se osoba može služiti u pravnom prometu. Ime i prezime prema navedenoj odredbi, može sadržavati svako za sebe najviše dvije riječi.

Ovakvo zakonsko ograničenje velikom broju hrvatskih državljana, koji su rođeni u inozemstvu ili su sklapanjem braka stekli prezime koje se sastoji od više riječi, onemogućava korištenje cjelovitog osobnog imena u pravnom prometu.

Višegodišnjom primjenom Zakona, posebice članka 2. uočen je niz problema kod primjene u praksi, što je za posljedicu imalo različito postupanje u tijelima državne uprave. Istovremeno i veliki broj hrvatskih državljana iskazivao je nezadovoljstvo postojećim ograničenjem utvrđenim člankom 2. stavak 4. Zakona o osobnom imenu. Ovakvo ograničenje dovelo je do situacija da hrvatski državljanima, koji su sklapanjem braka stekli prezime koje se sastoji od više riječi (npr. Van der Beck i sl.), da bi se mogli koristiti svim riječima u prezimenu, mijenjaju u upravnom postupku prezime na način da se dvije riječi u prezimenu spoje u jednu (npr. Vander Beck), a sve kako bi se zadovoljilo zakonsko ograničenje i uskladilo prezime s odredbama Zakona.

Tijekom dosadašnje primjene Zakona utvrđeno je da neke zakonske odredbe koje se odnose na samu provedbu postupka promjene osobnog imena, nisu ostvarile svrhu svog postojanja. Naime, sadašnji Zakon propisuje u članku 7. obvezu nadležnom tijelu koje vodi postupak da na oglasnoj ploči izvijesti građane o podnesenom zahtjevu za promjenu imena odnosno prezimena, kako bi građani imali pravo u roku od 30 dana od objave, iskazati svoje protivljenje podnijetom zahtjevu za promjenu. Isto tako, u članku 13. stavak 2. propisana je mogućnost da osoba koja je promijenila svoje osobno ime, može tu promjenu na vlastiti trošak objaviti u „Narodnim novinama“.

Dugogodišnjom primjenom Zakona o osobnom imenu utvrđeno je da građani nisu iskazivali svoje protivljenje predloženim promjenama osobnog imena niti su koristili mogućnost objave promjene osobnog imena u „Narodnim novinama“.

S obzirom na onemogućavanje korištenja cjelovitog osobnog imena u pravnom prometu i nezadovoljstva građana uslijedile su inicijative za izmjenama odredbi postojećeg Zakona. Uvažavajući zaprimljene inicijative i pritužbe građana, predloženim Zakonom o osobnom imenu nije propisano zakonsko ograničenje u broju riječi u imenu i prezimenu s kojim se hrvatski državljanin mogu služiti u pravnom prometu, čime se osigurava mogućnost korištenja cjelovitog osobnog imena.

Budući su brojni hrvatski državljanin zbog zakonskog ograničenja dali izjave o imenu za pravni promet, predloženim Nacrtom omogućen je opoziv ranije danih izjava, čime se dovode u jednak položaj s ostalim građanima.

Nadalje, predloženim Nacrtom propisane su samo dvije zakonske pretpostavke koje moraju biti ispunjenje da bi se odobrila promjena osobnog imena (hrvatsko državljanstvo te da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak), što će pojednostaviti samu promjenu osobnog imena. Osim toga, predložene odredbe Zakona ubrzati će postupak promjene osobnog imena. Naime, zahtjev za promjenu osobnog imena više nije potrebno stavljati na oglasnu ploču tijela i čekati istek roka od 30 dana u kojem građani mogu iskazati svoje protivljenje na predloženu promjenu osobnog imena. Na ovaj način, u vrlo kratkom vremenu, može se riješiti zahtjev stranke jer ne postoje zakonski rokovi koji moraju proteći prije donošenja odluke o zahtjevu.

U Nacrtu prijedloga Zakona produžen je zakonski rok na godinu dana u kojem se supružnik po prestanku braka može vratiti na prezime koje je imao u trenutku sklapanja braka. Produženjem ovog roka smanjiti će se potreba promjene prezimena u upravnom postupku i plaćanje upravne pristojbe.

Novina u odnosu na postojeći Zakon je i iznimka predviđena stavkom 3. članka 6. Nacrta prijedloga Zakona o osobnom imenu. Promjena osobnog imena koja je hrvatskom državljaninu odobrena po propisima druge države, a kojim se on više ne služi jer je stekao novo osobno ime, upisuje se u maticu rođenih bez provođenja postupka promjene osobnog imena. Brojni hrvatski državljanin u drugim državama mijenjali su osobno ime u postupku, a nakon toga sklapali brakove odnosno ponovno mijenjali osobno ime. Prema odredbama postojećeg Zakona, hrvatski državljanin mijenjaju osobno ime pred nadležnim tijelom u Republici Hrvatskoj. U konkretnim slučajevima to znači da hrvatski državljanin, ukoliko je u inozemstvu dva ili više puta mijenjao osobno ime, da bi se promjene mogle provesti u državnim maticama pa tako i ostalim evidencijama o građanima, u Republici Hrvatskoj mora mijenjati osobno ime onoliko puta koliko je promjena napravio u inozemstvu, s tim što se za svaku promjenu mora čekati protek roka od najmanje pet godina od posljednje promjene. Predloženim Nacrtom Zakona nije predviđen zakonski rok koji mora proteći od posljednje promjene osobnog imena. Međutim, inzistirati da građani traže promjene imena u ona koja više ne koriste jer su u međuvremenu u inozemstvu stekla nova osobna imena, a sve u svrhu rješavanja njihovog osobnog statusa u Republici Hrvatskoj, nema opravdanja.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provedba ovog Zakona ne zahtijeva osiguranje dodatnih sredstava u državnom proračunu.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O OSOBNOM IMENU

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuje se postupak određivanja i promjene osobnog imena hrvatskih državljana.

Svaki građanin ima pravo i dužnost služiti se svojim osobnim imenom.

II. SADRŽAJ I NAČIN ODREĐIVANJA OSOBNOG IMENA

Članak 2.

Osobno ime se sastoji od imena i prezimena.

Ime odnosno prezime može se sastojati od više riječi.

Osoba čije se ime ili prezime ili ime i prezime sastoji od više riječi, dužna je služiti se istim osobnim imenom u pravnom prometu.

Ako osoba ima u matici rođenih upisano osobno ime koje se sastoji od više riječi, može izjavom odrediti s kojim će se riječima u osobnom imenu služiti u pravnom prometu.

Ako se određeno osobno ime djeteta sastoji od više riječi, izjavu o osobnom imenu kojim će se dijete služiti u pravnom prometu daju roditelji djeteta, odnosno druge osobe ovlaštene za određivanje osobnog imena djeteta.

Izjava o tome s kojim će se osobnim imenom osoba služiti u pravnom prometu, može se jedanput opozvati.

Izjava i opoziv izjave upisuje se u maticu rođenih i primjenjuje danom upisa.

Određivanje osobnog imena djetetu

Članak 3.

Osobno ime djeteta određuju roditelji sporazumno. U određivanju prezimena djeteta roditelji mogu odrediti da dijete nosi prezime jednog ili oba roditelja.

Ako se roditelji nisu sporazumjeli o osobnom imenu djeteta, osobno ime određuje nadležni centar za socijalnu skrb u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva jednog od roditelja.

Ako jedan roditelj nije živ, proglašen je umrlim, prebivalište mu nije poznato, lišen je roditeljske skrbi, potpuno je lišen poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, osobno ime djetetu određuje drugi roditelj.

Ako roditelji djeteta nisu živi, proglašeni su umrlim, prebivalište im nije poznato, lišeni su roditeljske skrbi, potpuno su lišeni poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne mogu poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja, osobno ime djetetu određuje, u skladu s odredbom stavka 2. ovog članka, osoba kojoj je povjerena skrb o djetetu uz suglasnost nadležnog centra za socijalnu skrb.

Osobno ime djetetu čiji su roditelji nepoznati, određuje nadležni centar za socijalnu skrb.

Posvojenom djetetu osobno ime određuje se u skladu s odredbama zakona kojim se uređuju obiteljski odnosi.

Članak 4.

Djetetu kome je do 18 godina priznato ili utvrđeno majčinstvo ili očinstvo, roditelji mogu sporazumno odrediti novo osobno ime.

U slučaju iz stavka 1. ovoga članka roditelji daju izjavu na zapisnik pred matičarom, centrom za socijalnu skrb ili sudom.

Za određivanje novog osobnog imena djetetu starijem od 14 godina potreban je pristanak djeteta.

Izjava roditelja o određivanju novog osobnog imena djetetu upisuje se u maticu rođenih.

Vraćanje na prezime prije sklapanja braka

Članak 5.

Supružnik koji je sklapanjem braka mijenjao prezime, u slučaju prestanka braka sukladno odredbama zakona kojim se uređuju obiteljski odnosi, može se u roku od godinu dana od dana prestanka braka vratiti na prezime koje je imao prije sklapanja braka.

Izjava iz stavka 1. ovog članka daje se pred matičarom te se upisuje u maticu rođenih.

III. PROMJENA OSOBNOG IMENA

Članak 6.

Svaka osoba ima pravo promijeniti osobno ime.

O zahtjevu za promjenu osobnog imena rješava nadležni ured državne uprave u županiji odnosno Gradski ured za opću upravu Grada Zagreba prema prebivalištu podnositelja zahtjeva.

Promjene osobnog imena koje su hrvatskim državljanima odobrene po propisima drugih država, a kojim se više ne služe jer su stekli novo osobno ime, upisuju se u maticu rođenih bez provođenja postupka promjene osobnog imena.

Članak 7.

Maloljetnom djetetu promijenit će se osobno ime na zahtjev roditelja ili posvojitelja, a na zahtjev skrbnika uz suglasnost nadležnog centra za socijalnu skrb.

Osobno ime maloljetnog djeteta čiji roditelji ne žive u braku, promijenit će se na zahtjev roditelja kod kojega dijete živi ili kojemu je povjereno, uz suglasnost drugog roditelja.

U slučaju da drugi roditelj nije dao suglasnost za promjenu osobnog imena maloljetnom djetetu, nadležni centar za socijalnu skrb će na zahtjev roditelja koji traži promjenu osobnog imena, utvrditi da li je zatražena promjena osobnog imena u interesu djeteta. Rješenje nadležnog centra za socijalnu skrb roditelj će priložiti zahtjevu za promjenu osobnog imena djeteta.

Suglasnost iz stavka 2. ovoga članka nije potrebna kad prebivalište drugog roditelja nije poznato ili kad je lišen roditeljske skrbi ili potpuno lišen poslovne sposobnosti ili je odlukom o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti određeno da ne može poduzimati radnje koje se tiču osobnih stanja.

Za promjenu osobnog imena maloljetnom djetetu starijem od 14 godina, potreban je njegov pristanak.

Izuzetak od prava na promjenu osobnog imena

Članak 8.

Promjena osobnog imena neće se odobriti osobi protiv koje se vodi kazneni postupak.

Rješavanje o promjeni osobnog imena

Članak 9.

Rješenje o promjeni osobnog imena dostavlja se odmah po njegovoj izvršnosti nadležnom matičnom uredu radi upisa u maticu rođenih.

Nakon izvršenog upisa promjene osobnog imena u matici rođenih, matičar je dužan dostaviti obavijest o promjeni osobnog imena tijelima koji vode evidencije o građanima.

Korištenje novim osobnim imenom

Članak 10.

Osoba je dužna koristiti se novim osobnim imenom u pravnom prometu od dana upisa promjene u maticu rođenih.

IV. KAZNENE ODREDBE

Članak 11.

Novčanom kaznom od 3.000,00 do 4.500,00 kuna kaznit će se za prekršaj osoba koja upotrijebi tuđe osobno ime kao svoje.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 12.

Postupci pokrenuti na temelju Zakona o osobnom imenu ("Narodne novine", broj 69/92), a koji nisu okončani do stupanja na snagu ovog Zakona, dovršit će se prema odredbama ovog Zakona.

Članak 13.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o osobnom imenu ("Narodne novine", broj 69/92).

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti članak 136. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona kojima su određene novčane kazne za privredne prijestupe i prekršaje („Narodne novine“, broj 26/93).

Članak 14.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama".

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovim člankom utvrđen je sadržaj zakona te pravo i dužnost građanina služiti se svojim osobnim imenom.

Uz članak 2.

Ovim člankom utvrđen je sadržaj osobnog imena. Osobno ime sastoji se od imena i prezimena, a ime i prezime može se sastojati od više riječi. Ukoliko se osobno ime sastoji od više riječi, propisana je mogućnost ali ne više i obveza određivanja s kojim će se riječima u osobnom imenu osoba služiti u pravnom prometu. Također, predviđeno je da se izjava o imenu s kojim će se osoba služiti u pravnom prometu može opozvati samo jednom te da se o tome upisuje bilješka u maticu rođenih.

Uz članak 3.

Ovim člankom propisano je određivanje osobnog imena djetetu te postupak određivanja osobnog imena djeteta u slučaju spora roditelja. Nadalje propisano je tko određuje osobno ime djetetu u slučaju da jedan roditelj nije živ ili ne može izvršavati roditeljsko pravo ili nije poznat, ako oba roditelja djeteta nisu živa ili ne mogu izvršavati roditeljsko pravo te ako su roditelji djeteta nepoznati.

Uz članak 4.

Ovim člankom propisano je određivanje osobnog imena djetetu kome je do 18 godine života priznato ili utvrđeno majčinstvo odnosno očinstvo. Novo osobno ime djetetu određuju sporazumno roditelji davanjem izjave na zapisnik pred nadležnim tijelom (matični ured, centar za socijalnu skrb, sud). Za odrađivanje novog osobnog imena djetetu traži se i pristanak djeteta starijeg od 14 godina, a životna dob djeteta usklađena je s odredbama Obiteljskog zakona („Narodne novine“, broj 116/03, 17/04, 136/04, 107/07 i 61/11).

Uz članak 5.

Ovim člankom propisano je da se supružnik po prestanku braka može, u roku od godinu dana od prestanka braka, izjavom vratiti na prezime koje je imao prije sklapanja braka. Do sada je rok bio 6 mjeseci, što je ocijenjeno prekratkim. Produženje zakonskog roka potaknula je činjenica da su brojni građani upravno nakon isteka zakonskog roka tražili u upravnom postupku promjenu prezimena u ranije prezime.

Uz članak 6.

Ovim člankom propisano je nadležno tijelo koje rješava u postupku promjene osobnog imena na zahtjev stranke. Stranka više ne mora navesti razloge za promjenu osobnog imena koje bi tijelo ocjenjivalo opravdanim ili ne. Također, omogućeno je hrvatskim državljanima, koji su mijenjali osobno ime u drugim državama, upis bilješke o novom osobnom imenu u maticu rođenih bez prethodnog vođenja postupka promjene osobnog imena i u Republici Hrvatskoj. Uvjet da bi se u državnim maticama upisala bilješka o promjeni osobnog imena hrvatskog državljanina odobrena u drugoj državi je da se osoba više ne koristi tim osobnim imenom jer je u međuvremenu stekla novo osobno ime.

Uz članak 7.

Ovim člankom propisano je tko podnosi zahtjev za promjenu osobnog imena maloljetnom djetetu. U slučaju da jedan roditelj ne želi dati suglasnost na promjenu, nadležni centar za socijalnu skrb, na zahtjev roditelja koji traži promjenu osobnog imena, utvrditi će da li je promjena u interesu djeteta. U ovom slučaju radi se o upravnoj stvari jer nadležni centar za socijalnu skrb rješava o pravima odnosno interesima djeteta pa se, sukladno članku 96. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09), odlučuje rješenjem. Propisano je također kad nije potrebna suglasnost drugog roditelja te kad je potreban pristanak djeteta.

Uz članak 8.

Ovim člankom propisano je da se promjena osobnog imena neće odobriti osobi protiv koje se vodi kazneni postupak.

Uz članke 9. i 10.

Ovim člancima propisano je da se po izvršnosti rješenje o promjeni osobnog imena dostavlja nadležnom matičaru radi upisa u maticu rođenih te od kad je osoba dužna služiti se novim osobnim imenom. Također je propisana obveza matičaru da o promjeni osobnog imena dostavi obavijesti tijelima koja vode evidencije o građanima.

Uz članak 11.

Ovim člankom propisano novčana kazna za prekršaj ukoliko osoba upotrijebi tuđe osobno ime kao svoje.

Uz članke 12-14.

Ovim člancima propisano je postupanje po ranije započetim postupcima, prestanak važenja ranijeg zakona te stupanje na snagu novog zakona.